

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 225/2019-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. augusta 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Mojmíra Mamojku v konaní o ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Juraj Bizoň, LL.M., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 215/2018-252 z 28. septembra 2018 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 215/2018-252 z 28. septembra 2018 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 215/2018-252 z 28. septembra 2018 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť trovy konania [REDAKOVANÉ] v sume 623,27 € (slovom šesťstodvadsaťtri eur a dvadsaťsedem centov) na účet advokátskej kancelárie BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Stav konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. I. ÚS 225/2019-12 zo 4. júna 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojich v záhlaví označených základných práv a slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co 215/2018-252 z 28. septembra 2018 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľka sa domáhala vydania nálezu, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie jej v záhlaví označených základných práv a slobôd napadnutým uznesením krajského súdu, a súčasne žiadala napadnuté uznesenie krajského súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľka zároveň požiadala o priznanie náhrady trov konania.

II.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí a sťažnostná argumentácia sťažovateľky

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva: *«Žalobou, podanou na Okresnom súde Nitra dňa 11.09.2015, som sa domáhala určenia, že som výlučnou vlastníčkou*

nehnuteľnosti, nachádzajúcej sa v kat. území: [REDAKOVANÉ], obec: [REDAKOVANÉ], okres: [REDAKOVANÉ], vedená v katastri nehnuteľností Okresného úradu Nitra, katastrálny odbor, zapísaná t. č. na LV [REDAKOVANÉ] (aktuálne na LV [REDAKOVANÉ]) ako parcela registra „C“, evidovaná na katastrálnej mape s parcelným číslom [REDAKOVANÉ] orná pôda o výmere 13.201 m² (ďalej ako „Pozemok“)...

Okresný úrad Nitra, katastrálny odbor v konaní č. V 5249/2015 vklad vlastníckeho práva Poľnohospodárskej pôdy s.r.o. k Pozemku povolil.

Po povolení vkladu do katastra nehnuteľností som sa dozvedela, že MH Invest, s.r.o. (ďalej ako „MH Invest. s.r.o.“) začala vykupovať viaceré pozemky, vrátane môjho Pozemku, za účelom výstavby strategického parku Jaguar Land Rover (ďalej ako „Strategický park“ alebo „Jaguar Land Rover“)...

V záujme ochrany mojich práv a právom chránených záujmov som preto dňa 11.09.2015 podala na Okresnom súde Nitra žalobu o určenie vlastníckeho práva k Pozemku, spolu s návrhom na nariadenie predbežného opatrenia, ktoré konanie prebiehalo pod sp. zn. 12C/490/2015...

Z dôvodu, že Kúpnu zmluvou došlo k porušeniu zákonného predkupného práva štátu k Pozemku, podal prokurátor Okresnej prokuratúry Nitra medzičasom od podania žaloby, protest (ďalej ako „Protest“) proti rozhodnutiu Okresného úradu Nitra, katastrálneho odboru, o povolení vkladu vlastníckeho práva Poľnohospodárskej pôdy s.r.o. k Pozemku.

Okresný úrad Nitra, odbor opravných prostriedkov protestu prokurátora vyhovel rozhodnutím zo dňa 13.10.2015, č. UPo 6/2015, ktoré bolo potvrdené rozhodnutím Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky zo dňa 21.12.2015, č. LPO-7820/2015/Fi. Na základe týchto právoplatných rozhodnutí bolo zrušené rozhodnutie o vklade a do katastra nehnuteľností som bola opätovne zapísaná ako vlastníčka Pozemku. Dôvodom bolo posúdenie Kúpnej zmluvy ako absolútne neplatného právneho úkonu z dôvodu porušenia predkupného práva štátu podľa § 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií.

Vzhľadom k tomu, že v správnom konaní som sa domohla žalobou uplatňovaného nároku a moje vlastnícke právo k Pozemku bolo evidenčne obnovené, vzala som dňa 13.10.2016 žalobu v celom rozsahu späť. Spoločnosť Poľnohospodárska Pôda s.r.o. tak

v správnom - vkladovom konaní procesne prehrala spor, čo spôsobilo, že právny dôvod na vedenie konania na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 12C/490/2015 odpadol.

K späťvzatiu žaloby som pristúpila až dňa 13.10.2016, pretože Poľnohospodárska Pôda s.r.o. podávala v skutkovo podobných veciach správne žaloby voči rozhodnutiam správnych orgánov, ktoré majú priamy vplyv na vyššie uvedené vkladové konanie a svojim právnym postavením som si z tohto dôvodu nebola istá...

Okresný súd Nitra, uznesením zo dňa 02.03.2017, č. k. 12C/490/2015-165 konanie zastavil a Poľnohospodárskej Pôde, s.r.o. priznal právo na náhradu trov konania v celom rozsahu. Voči časti predmetného uznesenia, týkajúcej sa výroku o trovách konania, som podala odvolanie, v dôsledku čoho následne vydal Krajský súd v Nitre uznesenie zo dňa 30.11.2017, č. k. 5Co/257/2017-231, ktorým zmenil uznesenie súdu prvej inštancie vo výrokovej časti týkajúcej sa náhrady trov konania tak, že náhradu trov konania stranám nepriznal.»

3. V ústavnej sťažnosti sa ďalej uvádza: «Proti uzneseniu Krajského súdu zo dňa 30.11.2017, č. k. 5Co/257/2017-231 podala Poľnohospodárska Pôda, s.r.o. ústavnú sťažnosť, o ktorej rozhodol nálezom č. k. ÚS 153/2018-28 zo dňa 18.07.2018 (ďalej ako „Nález I“) tak, že základné právo Poľnohospodárskej Pôdy, s.r.o. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práva a základných slobôd týmto uznesením porušené boli, preto uznesenie Krajského súdu v Nitre zo dňa 30.11.2017, č. k. 5Co/ 257/2017-231 zrušil...

Následne Krajský súd Napadnutým rozhodnutím opätovne rozhodol o mojom odvolaní tak, že potvrdil uznesenie okresného súdu, ktorým súd priznal náhradu trov konania Poľnohospodárskej Pôde, s.r.o.»

4. Sťažovateľka v rámci svojej argumentácie vyjadrila svoje presvedčenie, že „v skutkovo totožných veciach, neexistuje jednotná a ustálená rozhodovacia prax všeobecných súdov, či už prvoinštančných, alebo odvolacích, o tom, komu patrí právo na náhradu trov konania pri späťvzati žaloby žalobcom, keď z procesného hľadiska bola žaloba podaná dôvodne“.

5. Sťažovateľka zastáva názor, že *«Porušovateľ pri opätovnom rozhodovaní o trovách konania aplikoval ustanovenie § 256 ods. 1 CSP napriek skutočnosti, že som neovplyvnila moje opätovné zapísanie na liste vlastníctva, ktoré bolo dôvodom späťvzatia žaloby. Krajský súd v bode 25. Napadnutého rozhodnutia účelovo a formalisticky konštatuje, že „nemožno prihliadať na potenciálnu úspešnosť žalobkyne v konaní z hľadiska hmotného práva.“ Porušovateľ tak bez ďalšieho vyslovil záver, že som procesne zavinila späťvzatie žaloby, pričom nebral do úvahy ani skutočnosť, že právny zástupca žalovaného prevzal právne zastúpenie a vstúpil do konania až v čase, keď to bolo s prihliadnutím na skutkové okolnosti zbytočné a nehospodárne, nakoľko bolo zrejmé, že už nie som vecne legitimovaná a žalobu vezmem späť...»*

Ústavnému súdu si dovoľujem dať do pozornosti, že pri dodržaní kritéria procesného zavinenia je potrebné posudzovať z objektívneho hľadiska, a to vo vzťahu medzi tým, čo žalujúca strana v konaní požadovala a skutočnosťou, pre ktorú žalujúca strana neskôr vzala žalobu späť s tým, aby konanie bolo zastavené. Je zrejmé, že počas prebiehajúceho konania pod sp. zn. 12C/490/2015 som dosiahla to, čoho som sa podanou žalobou domáhala, teda „evidenčného obnovenia vlastníckeho práva v liste vlastníctva z titulu neplatnej kúpnej zmluvy,“ nakoľko Poľnohospodárska pôda s.r.o. prehrala svoj spor v katastrálnom konaní pod sp. zn. V 5249/15. Preto zastavenie súdneho konania v zmysle ustanovenia § 256 ods. 1 CSP treba posudzovať, že ho procesne zavinila Poľnohospodárska pôda s.r.o. Procesná vina spočíva v prehre Poľnohospodárskej pôdy s.r.o. o predbežnej otázke, v dôsledku ktorej sa tento spor pod sp. zn. 12C/ 490/2015 stal bezúčelný a žalobu som preto musela vziať späť...».

III.

Vyjadrenia odporcu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľky

6. K veci sa vyjadrila podpredsedníčka krajského súdu listom sp. zn. Spr 587/19 z 27. júna 2019, v ktorom skonštatovala, že *„rozhodovacia prax Krajského súdu v Nitre sa v otázke náhrady trov konania vo veciach sporových strán zjednotila tak, že žalovanému sa priznáva nárok na náhradu trov konania (napr. č. k. 5Co/215/2018-252 zo dňa 28. 09.*

2018, č. k. 5Co/155/2018-335 zo dňa 28. 09. 2018, č. k. 8Co/262/2017-394 zo dňa 29. 11. 2017, č. k. 9Co/299/2018-222 zo dňa 20. 12. 2018, č. k. 25Co/46/2018-298 zo dňa 23. 07. 2018, č. k. 25Co/101/2017-193 zo dňa 11. 10. 2017, č. k. 25Co/188/2017-164 zo dňa 13. 12. 2017)

S ohľadom na vyššie uvedené argumentácie navrhujem sťažnosti sťažovateľky nevyhovieť, majúc za to, že v konaní vedenom na Krajskom súde v Nitre pod sp. zn. 25Co/46/2018 neboli porušené základné práva sťažovateľky v rozsahu ňou označených článkov ústavy a dohovoru, ktorých ochrany sa svojou sťažnosťou domáha.“. Krajský súd súhlasil s upustením od ústneho pojednávania.

7. K prijatej ústavnej sťažnosti sa vyjadrila aj zúčastnená osoba podľa § 33 ods. 1 zákona o ústavnom súde v podaní doručenom ústavnému súdu 1. júla 2019. Spoločnosť Poľnohospodárska Pôda s. r. o. uviedla, že *„o skutočnosti že bol podaný protest a bolo mu právoplatne vyhovené vedel Žalobca približne od februára 2016, kedy sa rozhodnutie Okresného úradu Nitra, odboru opravných prostriedkov doručovalo obom stranám – Žalobcovi i Žalovanému. Žalobca teda mal vedomosť že predmet sporu odpadol a bolo primárne v jeho záujme čo najskôr vziať svoj návrh späť, avšak urobil tak až po uplynutí značného časového obdobia.“.*

8. Sťažovateľka v stanovisku k vyjadreniu podpredsedníčky krajského súdu doručenom ústavnému súdu 18. júla 2019 zotrvala na svojich sťažnostných námietkach a zdôraznila: *„mám za to, že Napadnuté rozhodnutie je v rozpore s doterajšou aplikačnou praxou všeobecných súdov ohľadom rozhodovania o náhrade trov konania po späťvzatí dôvodne podanej žaloby, ako aj v rozpore s elementárnou spravodlivosťou. Je krajne nespravodlivé, aby som znášala povinnosť náhrady trov konania žalovaného v konaní, v ktorom som dôvodne podala žalobu a k späťvzatiu ktorej som pristúpila iba z dôvodu, že som sa žalobou uplatneného nároku domohla v inom konaní, iniciovanom prokurátorom.“* Sťažovateľka súhlasila s upustením od ústneho pojednávania.

9. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

10. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Dňa 1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon o ústavnom súde v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti, ktorá bola doručená ústavnému súdu 8. februára 2019, postupoval v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o ústavnom súde.

12. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o ústavných sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, je kvalifikovaná princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to,

že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o ústavnej sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

13. V súvislosti s tým ústavný súd opakovane judikuje, že pri uplatňovaní tejto právomoci nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

14. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením krajského súdu č. k. 5 Co 215/2018-252 z 28. septembra 2018.

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

16. Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

17. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

18. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k týmto označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

19. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pritom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

20. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj rozhodovanie o náhrade trov konania (napr. I. ÚS 48/05, II. ÚS 272/08). Rozhodovanie o náhrade trov konania je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov

konania obsiahnutá v zákone č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Procesné predpisy, ktoré upravujú náhradu trov konania, preto treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu.

21. Ústavný súd posudzuje problematiku náhrady trov konania zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností (IV. ÚS 248/08, IV. ÚS 182/09, IV. ÚS 481/2013), ak zistí, že rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania.

22. Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu. Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej).

23. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsko z 21. 1. 1999). Judikatúra ESLP nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06).

V.

Posúdenie vecí ústavným súdom

24. V okolnostiach posudzovaného prípadu krajský súd napadnutým uznesením rozhodol tak, že uznesenie súdu prvej inštancie v napadnutej časti týkajúcej sa nároku na náhradu trov konania zmenil tak, že žalovaný má nárok na náhradu trov konania proti sťažovateľke ako žalobkyni v plnom rozsahu.

25. Podľa § 256 ods. 1 CSP ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane.

26. Podľa § 146 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku ak niektorý z účastníkov konania zavinil, že konanie sa muselo zastaviť, je povinný uhradiť jeho trovy. Ak sa však pre správanie odporcu vzal späť návrh, ktorý bol podaný dôvodne, je povinný uhradiť trovy konania odporca.

27. Sťažovateľka je presvedčená, že napadnuté uznesenie trpí nedostatkom náležitého a presvedčivého odôvodnenia skutočností, ktoré viedli krajský súd k zmene uznesenia súdu prvej inštancie, čo má za následok nepreskúmateľnosť napadnutého uznesenia. Sťažovateľka je tiež presvedčená, že späťvzatie žaloby nezavinila, a preto považuje priznanie náhrady trov konania žalovanému za nezákonné a formalistické.

28. Ústavný súd pri aplikovaní uvedených všeobecne formulovaných zásad na daný prípad predovšetkým konštatuje z právneho hľadiska, že § 256 ods. 1 CSP (na základe ktorého všeobecné súdy otázku náhrady trov posudzovali) je z obsahového hľadiska v podstate zhodný so skorším § 146 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý stratil účinnosť 30. júna 2016. Niet preto dôvodu neaplikovať ustálenú judikatúru všeobecných súdov, ktorá sa týka § 146 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku.

29. V okolnostiach danej veci je podľa názoru ústavného súdu nevyhnutné zaoberať sa tromi líniami argumentov. Prvú líniu predstavuje vyriešenie otázky miery zavinenia na späťvzatí žaloby, ďalším smerom je nutnosť vysporiadať sa s existujúcou judikatúrou ústavného súdu (na ktorú poukázal krajský súd aj sťažovateľka) a napokon je nevyhnutné vysporiadať sa s tvrdením o nedostatočnom odôvodnení napadnutého uznesenia.

30. Z pohľadu ústavného súdu treba súhlasiť so sťažovateľkou v tom, že v čase podania určovacej žaloby naozaj nemala inú právnu možnosť domôcť sa ochrany svojich práv, a preto treba z procesného hľadiska urobiť záver, že žaloba bola podaná dôvodne (to sa samozrejme môže, ale nemusí vzťahovať na hmotnoprávnu dôvodnosť žaloby, ktorá sa však v takomto prípade neskúma a neposudzuje). Naproti tomu z argumentácie krajského súdu vôbec nevyplýva, akým správaním (čím) mala sťažovateľka procesne zaviniť potrebu späťvzatia žaloby a následného zastavenia konania. Krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia vyzdvihol ako nosný, resp. jediný dôvod tvoriaci základ jeho rozhodnutia dlhší časový odstup od rozhodnutia Okresného úradu Nitra, ktorým sa vyhovel protestu prokurátora, až do späťvzatia žaloby.

31. Naproti tomu Okresný súd Nitra (ďalej len „okresný súd“) v odôvodnení svojho uznesenia správne konštatoval, že k zastaveniu konania došlo vplyvom konania prokurátora a správnych orgánov, na ktoré sťažovateľka nemala žiadny vplyv, a podanie žaloby bolo jedinou možnosťou pre sťažovateľku ako ochrániť svoje právo.

32. Z uvedeného teda vyplýva, že krajský súd sa k otázke vyriešenia miery zavinenia na späťvzatí žaloby postavil prísne formalisticky, keď zavinenie bez hlbšieho a dôslednejšieho skúmania (napr. z akých dôvodov bola žaloba podaná, aká aktivita bola vyvíjaná jednotlivými stranami sporu v priebehu konania) pripísal na ťarchu strany, ktorá úkon späťvzatia vykonala.

33. Pozornosti ústavného súdu neunikla skutočnosť, že na okresnom súde, ale aj na krajskom súde bolo vedených niekoľko konaní, v ktorých ako žalovaná vystupuje

Poľnohospodárska Pôda s. r. o. V daných súvislostiach ústavný súd poukazuje na rozdielnú rozhodovaciu prax okresného súdu, resp. krajského súdu v otázke priznania náhrady trov konania v prípade späťvzatia žaloby.

34. Pokiaľ ide o nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 569/2017 z 20. marca 2018, ktorým sa vyhovel ústavnej sťažnosti, ktorú podala Poľnohospodárska Pôda s. r. o. v skutkovo a právne takmer totožnej veci, treba uviesť, že v danom prípade bolo rozhodnutiu krajského súdu (ktorým nepriznal trovy konania žalovanej) vytýkané práve nedostatočné odôvodnenie zmeny právneho názoru krajského súdu, a teda rozhodnutie krajského súdu o trovách konania bolo zrušené a vrátené na ďalšie konanie.

35. Nemožno však súhlasiť ani s tvrdením o porušení označených základných práv sťažovateľky, pokiaľ nebola krajským súdom explicitne vyzvaná na vyjadrenie sa k aplikácii § 256 ods. 1 CSP. Namietané porušenie základných práv sťažovateľky sa odvíja v tomto smere od nálezú ústavného súdu sp. zn. III. 98/2018 z 2. mája 2018. V uvedenom prípade síce ústavný súd konštatoval arbitrárnosť rozhodnutia, pretože krajský súd nevytvoril procesný priestor umožňujúci strane sporu vyjadriť svoje stanovisko k prípadnému použitiu tohto ustanovenia (v danom prípade § 257 CSP), avšak išlo o odlišnú procesnú situáciu oproti situácii týkajúcej sa sťažovateľky. V už uvedenom prípade rozhodol krajský súd tak, že zmenil rozhodnutie okresného súdu a aplikoval § 257 CSP, teda nepriznal trovy konania žiadnej zo strán sporu.

36. V tejto súvislosti ústavný súd už v minulosti vyslovil, že aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v rozhodnutiach vo veci samej nemajú charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (III. ÚS 300/06). Pokiaľ súd rieši právnu otázku (tú istú alebo analogickú), ktorá už bola právoplatne vyriešená, podstatne odlišným spôsobom bez toho, aby sa argumentačne vyrovnal so skoršími súdnymi rozhodnutiami, nekoná v súlade s princípom právnej istoty v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy a môže tým porušiť aj právo účastníka súdneho konania

na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 192/06). Potreba vysporiadať sa so známym rozhodnutím súdu v obdobnej veci z hľadiska jeho dôvodov, pokiaľ príslušný súd dospeje následne k opačnému názoru, je súčasťou požiadavky na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (II. ÚS 426/2012). Právna istota spolu s požiadavkou ochrany legitímnych očakávaní principiálne neznamená právo účastníka konania na rovnaké právne posúdenie jeho veci. Nesporne však znamená právo na vysvetlenie dôvodov, pre ktoré sa konajúci orgán verejnej moci od stabilného, doteraz zastávaného právneho názoru odchyľuje (III. ÚS 51/2014).

37. Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť krajského súdu o tej istej právnej otázke je ústavne neudržateľná. V súčasnosti nie je úlohou ústavného súdu určiť (vzhľadom na princíp subsidiarity), ktorý z odlišných právnych názorov je správny, pretože riešenie tohto problému a zjednotenie rozhodovania je v pôsobnosti krajského súdu. Ústavný súd svojím rozhodnutím iba otvára cestu na riešenie problému v rámci odvolacieho konania.

38. Z pohľadu ústavného súdu prichodí v tejto súvislosti konštatovať, že zmena právneho názoru v obdobnej veci bez akéhokoľvek vysvetlenia zo strany súdu, prečo k zmene došlo, sa javí ako arbitrárnosť (svojevôľa) a je zásahom do princípu právnej istoty ako súčasť právneho štátu, keďže tento princíp predpokladá, že skutkovo obdobné veci budú obdobne právne posudzované.

39. Ústavný súd konštatuje, že z procesného hľadiska je potrebné urobiť záver, že žaloba sťažovateľky bola podaná dôvodne (to sa ale nemusí vzťahovať na dôvodnosť žaloby z hmotnoprávneho hľadiska, ktorá sa však v takomto prípade neskúma a neposudzuje), pretože v čase podania určovacej žaloby sťažovateľka ako žalobkyňa nemala inú právnu možnosť domôcť sa ochrany svojich práv. K spävkzatiu žaloby viedli objektívne dôvody – protest prokurátora, na ktorý sťažovateľka a ani žalovaný nemali dosah, ale v dôsledku ktorého bola zabezpečená ochrana vlastníckeho práva sťažovateľky, čím odpadol predmet žaloby. Vzhľadom na to je v danom prípade opodstatnený záver, že stranám sa nárok na náhradu trov predmetného konania nepriznáva.

VI. Záver

VI.1 K bodom 1 a 2 výrokovej časti nálezu

40. Na uvedenom skutkovom základe ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil napadnuté uznesenie a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu).

41. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

42. Podľa § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. a) až d); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

43. Úlohou krajského súdu preto bude opätovne rozhodnúť v rámci odvolacieho konania, majúc na zreteli, že spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v čl. 2 CSP (ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru), je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu povinnosť hľadať také riešenie ním prejednávanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení.

VI.2 K bodu 3 výrokovej časti nálezu

44. Sťažovateľka v stanovisku k vyjadreniu podpredsedníčky krajského súdu doručenom ústavnému súdu 18. júla 2019 požiadala ústavný súd o priznanie náhrady trov konania, ktoré vyčíslila celkovou sumou 623,27 € za 3 úkony právnej služby (prevzatie právneho zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, ústavná sťažnosť, stanovisko k vyjadreniu podpredsedníčky krajského súdu) vrátane dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“).

45. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

46. Pri rozhodovaní o priznaní náhrady trov konania ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), podľa ktorej výpočtovým základom pre účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka, ak odsek 4 neustanovuje inak. Táto podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za I. polrok 2018 predstavovala sumu 980 €.

47. Ústavný súd preto v súlade s touto vyhláškou priznal sťažovateľke náhradu trov konania v celkovej sume 623,27 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2019 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti a stanovisko k vyjadreniu podpredsedníčky krajského súdu) v sume po 163,33 € za 3 úkony a tri režijné paušály v sume po 9,80 € vrátane 20 % DPH, ktoré zaviazal uhradiť krajský súd (bod 3 výroku nálezu).

48. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. augusta 2019